

СЕКЦІЯ АКТУАЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

УДК159.91

Блашкова О.М.

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри практичної психології

НЕЙРОДІАГНОСТИКА ЯК ПЕРЕДУМОВА ПОВНОЦІННОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ

Педагоги закладів освіти України у своїй діяльності досить часто зустрічаються з проблемою аритмічного розвитку вищих психічних функцій (ВПФ) у дітей будь якого віку, зрозуміло це стає перешкодою до повноцінного розвитку зростаючої особистості. Тому в даній ситуації доцільним є реалізація психолого–педагогічного супроводу дитини з точки зору науки - нейропсихології.

Проведення новітніх досліджень та відповідних публікацій свідчить про те, що сучасний підхід у галузі дитячої нейропсихології не перешкоджає стандартам України з питань освіти, які репрезентують її для використання в діяльності фахівців як у закладі дошкільної освіти так і у загальноосвітніх та інших закладах.

Результативність нейропсихологічного аналізу як діагностичного, корекційного та прогностично – профілактичного знаряддя для роботи з дошкільниками та дітьми шкільного віку, засвідчують публікації ряду науковців: Я. Багрій, Н. Бастун, І. Брушневської, Л. Виготського, Т. Дуткевич, О. Запорожець, Г. Костюка, В. Кротенко, В. Князева, О. Лурії, М. Максимчук, О. Малини, С. Максименко, А. Мухіної, В. Рубель, О. Яцків, та інших.

Дошкільні труднощі дитини бувають різними та можуть мати різноманітні причини. Значна кількість труднощів виникають через те, що батьки віддають до школи дітей, які ще не готові до навчання через свій хронологічний вік. Зважаючи на те, що більшість функцій необхідних для успішного навчання у школі формується близько семи років, інколи діти ні у п'ять, ані у шість років фізіологічно не готові до шкільного навчання.

До прикладу, такі діти не можуть швидко та легко адаптуватися навіть при наявності у них внутрішнього бажання, високому рівні мотивації до навчання та належному стані здоров'я. Також, зважаючи на те, що найпопулярнішими розвагами серед більшості дітей є комп'ютерні ігри, ігри на планшеті та інших гаджетах, зростає кількість розгальмованих дітей, із несформованою довільною увагою та труднощами у навчанні [1; 7].

Є й інша сторона проблеми адаптації до навчання, коли дитина талановита, але через те, що вона надто розвинена в одній області, інші сфери можуть бути належно не сформовані, що також не сприяє швидкій шкільній адаптації.

Батьки часто вважають, що дитина ліниться і не хоче виконувати завдання, але дитина просто не може зробити якісь звичайні шкільні завдання.

Тому, значну роль відіграють саме нейробиологічні причини, такі як органічна або функціональна незрілість мозкових структур. Для при вирішенні шкільних труднощів необхідним стає проведення нейропсихологічної діагностики. Цей метод дослідження допомагає зрозуміти як працюють вищі психічні функції у дитини, а також виявити наявність не сформованості зон головного мозку, або тих зон, які сформовані недостатньо [5].

Нейропсихологічна діагностика передбачає проведення спеціальних проб, що мають на меті отримати якісну та кількісну характеристику стану вищих психічних функцій та встановлення зв'язку виявлених особливостей із функціональним станом окремих зон головного мозку [8].

Адже, наука нейропсихологія активно досліджує проблеми діагностичної, профілактичної та корекційної роботи з дітьми, які мають в тому числі й шкільні труднощі. Використання нейропсихологічних методик у закладах освіти допоможе розширити можливості для вихователів, вчителів щодо забезпечення індивідуального підходу до дітей в процесі навчання, що безумовно покращить їх успішність у засвоєні знань.

Тому, вважаємо, що саме рання нейропсихологічна діагностика дитини - найважливіший засіб профілактики дизадаптаційних проявів в майбутньому.

Можливості нейропсихології все більше поширюються на дитинство, включаючи й новонароджених дітей. Можливо, що в недалекому майбутньому нейропсихологічне дослідження функцій кори великих півкуль у новонароджених дітей та немовлят дозволить не тільки своєчасно виявити відхилення, але і своєчасно їх усувати, а також намітити індивідуальну програму для оптимального розвитку кожної дитини.

Ще Ібн Сіна в давнину говорив: «Від хвороби кращий захист – лікувати хворобу, поки вона прихована» [3]. Рання нейропсихологічна діагностика – запорука до розвитку сильних сторін дитини.

В основі нейропсихологічного дослідження лежать нейропсихологічні проби, певні завдання і вправи, розроблені засновником нейропсихології О. Лурією. Психологи адаптували певні тестові завдання для дитячого віку, які допомагають виявити причину відставання чи нерівномірності розвитку дитини, а також демонструють ступінь зрілості і рівень взаємодії різних відділів головного мозку, окрім цього обстеження виявляє актуальні і потенційні можливості дітей [2; 8].

Результати діагностики допоможуть розібратися з такими проблемами як розвиток пізнавальної, емоційної, моторно-рухової сфери дитини, що в свою чергу сприятиме створенню ефективної корекційної роботи, за потреби.

Саме нейропсихологічна діагностика дозволяє зробити чіткий висновок про актуальний стан вищих психічних функцій, визначальних для успішного навчання дітей: зорового, слухового і тактильного сприйняття просторових уявлень, довільної регуляції самоконтролю.

Для дорослих, які оточують дитину, спостерігають за її розвитком, причиною для проходження нейродіагностики може стати схильність до гіперактивної поведінки, недостатнє сприйняття дитиною інформації на слух, не вміння одразу давати відповіді на запитання, постійне відволікання від завдань. Дитині важко дається вивчення іноземної мови та математики. Перелічені варіанти поведінки свідчить про можливі порушення на різних рівнях функціонування структур мозку, а не про вроджену схильність дитини.

Луріївський підхід до нейропсихологічної діагностики полягає в переході від виняткового опису спостережуваних дефектів психічного функціонування до аналізу їх причин і можливостей такої організації процесу обстеження дитини (при діалоговому режимі проведення нейропсихологічного обстеження, поступовий перехід від парного до самостійного виконання завдань тестів), який

дозволить дитині максимально компенсувати наявні труднощі та допоможе виявити зону її актуального та найближчого розвитку [3; 4; 6].

При цьому нейропсихологічне обстеження не має створити «негативний знімок з особистості дитини» але має виявити сильні сторони її психічного функціонування та потенційні можливості її розвитку [3; 4].

Таким чином, в луріївському нейропсихологічному аналізі виокремлюють диференційно-діагностичний, корекційний, прогностичний та профілактичний аспекти роботи.

В нейропсихологічній діагностиці виділяють два основних напрями: *постановку локального діагнозу* (локальної функціональної недостатності) і *постановку функціонального діагнозу* – коли увага акцентується на специфіці проявів дизонтогенезу, розкритті їх нейропсихологічних і соціально-психологічних механізмів, описі сильних і слабких ланок психічного функціонування головного мозку дитини.

Функціональний діагноз з'ясовується і корегується в ході активного простеження в процесі корекційної роботи, спостереження за поведінкою і навчальною діяльністю дитини, бесід з батьками. Під час навчання в динаміці системні дисфункції виявляються більш піддатливими, тоді як первинно постраждала вертикаль нервової системи важче піддається корекції

Враховуючи все вище викладене, стає зрозумілим важливість проведення вчасної, коректної нейропсихологічної діагностики. Адаже за результатами цієї діагностики важливо розробити програму *нейропсихологічної корекції*. Програма складається з циклу занять та спирається на сучасні уявлення про закономірності розвитку та ієрархічну будову мозкової організації вищих психічних процесів та функцій в онтогенезі.

Отже, вважаємо що результати нейропсихологічної діагностики допоможуть вирішити проблеми пізнавальної, емоційної, моторно-рухової сфери дитини і доцільно організувати корекційну роботу за потреби. Саме нейропсихологічна діагностика дозволяє зробити чіткий висновок про актуальний розвиток ВПФ дитини - слухового, зорового і тактильного сприйняття, просторових уявлень, регуляції самоконтролю.

Зазначені поняття є базовими і визначальними для майбутньої успішності зростаючої особистості. Будь – яка діяльність дитини забезпечується синхронною роботою правої і лівої півкуль головного мозку. Тому, після проведеної нейродіагностики, на основі отриманих результатів фахівці, педагоги та батьки можуть використовувати спеціальні вправи, для активізації обох півкуль головного мозку.

Література:

1. Багрій Я. Т. Режим доступу: https://www.wiki.uk-ua.nina.az/%D0%91%D0%B0%D0%B3%D1%80%D1%96%D0%B9_%D0%AF%D1%80%D0%BE%D1%81%D0%BB%D0%B0%D0%B2_%D0%A2%D0%B0%D1%80%D0%B0%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87.html
2. Бастун Н. А. Можливості нейропсихологічного підходу в освітній практиці. *Горизонти науки*. №2(30), 2010. С. 88-94
3. Выготский Л. С. Собрание сочинений в 6 т. Т. 5. М.: «Педагогика». 1983.
4. Выготский Л. С. Детская психология. Собрание сочинений : в 6 т. М. : Педагогика, 1984. Т. 4. 432 с.

5. Дуткевич Т. Теорія і практика розвивально-корекційної роботи психолога. URL : https://www.yakaboo.ua/ua/teorija-i-praktika-rozvival-no-korekcijnoi-roboti-psihologa.html?gclid=Cj0KCQiAyMKbBhD1ARIsANs7rEFc_H2cueGrykN6F7cc4uhNpX36NKdBZhIjf9nKaqX40mFqZwzE5doaAumuEALw_wcB

6. Лурия А. Р. Основы нейропсихологии. М.: Изд-кий центр «Академия», 2002. 384 с.

7. Малина О. Г. Особливості нейропсихологічного супроводу дитини із затримкою психомовленневого розвитку. URL : <http://psysocwork.onu.edu.ua/article/view/241394>

8. Яцків О. С. Нейропсихологічний підхід у діяльності практичного психолога дошкільного навчального закладу. URL : <http://journals.urau.ua/index.php/2227-6246/article/view/157927/157244>

УДК 159.942:177.61

Вагабова А. О.

старший викладач кафедри практичної психології

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕЖИВАННЯ ЛЮБОВІ ЗА УМОВИ КОНТРОЛЮ ЕМОЦІЙНО-ПОЧУТТЄВОЇ СКЛАДОВОЇ ОСОБИСТОСТІ

Любов, як психологічний феномен, має різні структурні моделі, прояви певних складових почуття, особливості вибору об'єкту кохання та створення любовних стосунків, особливості переживання особистості. Ця наповненість феномену любові дає змогу науковцю спостерігати та вивчати різноманітні особливості почуття. Розуміння поняття переживання любові визначається вченими залежно від теоретико-методологічної позиції дослідника.

Під час вивчення та дослідження переживання любові, ми зауважуємо на наукових поглядах С. Д. Максименка (особливості розуміння внутрішнього світу людини та розгляд любові як генези особистості), М. В. Палучі (основні психологічні механізми структурування внутрішнього світу), Л. Р. Фахрутдінової (взаємодія переживання та рефлексії), Б. С. Братусь (вивчення характеристик розумового та чуттєвого компонентів почуття любові), О. О. Коцюби (умови реалізації стосунків кохання), О. О. Кондрашихіної (особливості формування любовних адикцій), С. В. Отчича (диференціація переживання любові та закоханості), які є найбільш близькими до нашого власного розуміння даної проблеми.

Завдяки теоретичному аналізу щодо визначеної проблеми, а також власних емпіричних досліджень, ми маємо можливість відзначити, що переживання любові є соціопсихологічним почуттям, яке завдяки особливостям інтегрованості емоційно-чуттєвого та усвідомлено-смыслового компонентів дає змогу особистості розвивати здібність щодо становлення і прояву любовних стосунків відносно різних об'єктів любові. Це свідчить про те, що людина як суб'єкт любовних стосунків неспроможна повною мірою відчувати й розуміти власні переживання, якщо один із проявів особистості – емоційно-почуттєвий або